

Parlem del bé comú

En llegir la premsa diària, hom troba sovint l'expressió «interès general». Es parla d'obres i construccions, de lleis, de partits de futbol, i fins i tot, en l'adjudicació pública de permisos, de camps de golf d'«interès general». L'interès general ha esdevingut sovint l'argument per favoritismes i tota mena d'injustícies. Des de la perspectiva de la Doctrina social de l'Església, però, mai no es parla d'interès general, però sí, i molt, de «bé comú», com a element bàsic en l'estructura d'una societat justa. És el mateix l'interès general i el bé comú? La resposta és un no rotund. Ambdós conceptes es fonamenten en dues comprensions ben diferents del ser humà.

Què s'entén per «bé comú»? El Concili Vaticà II definí el bé comú com «la summa d'aquelles condicions de la vida social amb què els homes, les famílies i les associacions poden aconseguir més plenament i fàcil llur pròpia perfecció.» Uns anys abans, Joan XXIII afirmà que el bé comú es considera realitzat quan són salvats els drets i els deures de la persona humana. Se segueix que les principals missions dels poders públics consisteixen sobretot a reconèixer, respectar, harmonitzar, tutelar i promoure aquests drets i, doncs, a contribuir a fer més fàcil el compliment dels deures respectius.

Tot plegat significa que el «bé comú» implica (1) unes condicions socials (pau, justícia, llibertats reals) que han de facilitar a la persona, a les famílies i a les institucions l'assoliment del benestar i de la perfecció deguts, és a dir, un *ben-estar*; (2) un conjunt de béns materials, educatius, religiosos, etc. que ajudin al desenvolupament de la persona; (3) l'equitat en el repartiment dels béns, talment que esdevinguin un auxili per a totes i cadascuna de les persones que integren la societat; i (4) una adequada organització que permeti assolir la perfecció personal i social de forma justa. Per fer possible el bé comú es requereix un ordenament jurídic que reguli la vida social.

El «bé comú» exigeix un *bé-ser*; un *bé-estar* i un *bé-tenir*, tot subordinant, però, els dos darrers termes de la trilogia al primer, al *bé-ser*, que té la primacia. Quan el *tenir* impedeix assolir el veritable *ser*, no és un bon *tenir*—el consumisme, per excés, o de la pobresa material, per defecte— i hom es deshumanitza. Hi ha, però, un bon *tenir* que facilita d'assolir un bé *ser* (habitatge, alimentació, roba, mitjans de treball, temps, etc.).

El «bé comú» inclou tot el que és humà, tant a nivell individual com social: béns materials, culturals, morals i religiosos (amb aquesta mateixa gradació, de menor a major, que no vol dir que els primers no siguin importants, ja que fins i tot poden ser més urgents). Entre els béns que inclouen la dimensió social de la persona (família, institucions, nacions, Estats, etc.), apareixen la defensa del territori, de la llengua i de la cultura propis, la justa regulació jurídica, el recte funcionament dels serveis socials, la possibilitat d'educació, d'habitatge, d'assistència sanitària, etc.

Hi ha, però, concepcions de la persona i de la societat que inverteixen i canvien el veritable sentit del «bé comú». Per a la concepció col·lectivista, el bé comú ho és de l'Estat, i l'individu s'ha de sacrificar sempre per l'Estat. Preval l'interès del bé estatal. L'individu, en aquesta comprensió de l'home, rep la seva "grandesa" del fet de ser part de l'Estat a qui ha de subordinar tot el seu esforç.

Per a una concepció liberal-ideològica, el «bé» és sempre particular, propi i, per tant, redueix el bé comú a la suma dels béns individuals. En aquest plantejament hom prescindeix d'un bé social comú a tots i que beneficiï tothom.

Per a la Doctrina social, però, el «bé comú» transcendeix el bé particular: tots se n'han de beneficiar, tots hi surten guanyant.

El «bé comú» no és una simple dada sociològica, sinó una *categoria moral*. Sant Tomàs afirmà que el «bé comú» consisteix a promoure la vida virtuosa dels ciutadans (*De regimine principum*, I, 2).

Tampoc no podem oblidar que el «bé comú» és un bé que arrela en la dignitat humana i mai no és un mal. Per tant, tota activitat individual o social, política, econòmica, cultural, etc., que comporti que els homes no puguin adonar-se de la seva dignitat i viure-la, no és un veritable bé comú. I no és l'Estat qui determina el bé comú sinó que tot reconeixent-lo l'ha de facilitar. Així podem afirmar que el militarisme, la fiscalització elevada injusta, les lleis "tolerants" com ara l'avortament, l'eutanàsia, etc., impedeixen el veritable bé de les persones.

El «bé comú» i el bé de cadascú no són realitats contraposades sinó que s'impliquen. En considerar la doble dimensió, individual i social, de la persona, hom s'adona que necessitem dels altres, de la societat, per assolir una perfecció més plena. Des d'aquesta perspectiva, el bé comú beneficia el bé de tots i de cadascú, alhora que el bé de tota persona contribueix –hauria de contribuir– al bé comú.

Recordem, finalment, que el bé comú pot comportar i, de fet sovint comporta, alguns sacrificis particulars, els quals esdevenen béns majors, en integrar-s'hi com a mitjà o com a condició de la plena realització personal, familiar o cívica (per exemple, limitacions a les indústries per motiu de qüestions ecològiques [contaminacions], expropiació de certs béns particulars quan és necessari pel bé comú de la societat [carreteres]; etc.).